

**HUDUDIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA UZLUKSIZ
TA'LIM VA KADRLAR SALOHIYATINING O'RNI.****Sayfiyeva Feruza Sag'dullayevna****Shayitova Fazolat Primovna**

Termiz davlat pedagogika instituti talabalari

Annotatsiya. Mazkur maqolada hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda uzluksiz ta'lim va kadrlar salohiyatining ahamiyati tahlil qilingan. Inson kapitalini rivojlantirish, mehnat bozoriga malakali mutaxassislarni tayyorlash va ta'lim jarayonini zamonaviy innovatsion yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish orqali hududlarning barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlanishi mumkinligi asoslanadi. Shuningdek, mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar va mavjud muammolar nazariy hamda amaliy jihatdan ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: uzluksiz ta'lim, kadrlar salohiyati, hududiy rivojlanish, inson kapitali, iqtisodiy barqarorlik.

Kirish. Mamlakatimizda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi barqarorlik va taraqqiyotning muhim mezonlaridan biri hisoblanadi. Bunday rivojlanishning poydevori esa, avvalo, inson kapitalining salohiyati, uzluksiz ta'lim tizimining samaradorligi hamda mehnat bozorining ehtiyojlariga mos malakali mutaxassislarni tayyorlash bilan chambarchas bog'liqdir.

Uzluksiz ta'lim tizimi nafaqat ta'lim jarayonining turli bosqichlari o'rtasidagi uzviylikni, balki jamiyatning doimiy yangilanish va raqobatbardoshlik talablariga moslashuvchanlikni ham ta'minlaydi. Zamonaviy davrda bilim va ko'nikmalar tez yangilanayotgan bir paytda, malaka oshirish, qayta tayyorlash va ta'limning moslashuvchan shakllariga ehtiyoj ortib bormoqda. Shu bois, hududlarda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bevosita ta'lim sifati, uzluksizlik tamoyili va kadrlar tayyorlashning samaradorligiga tayanadi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, uning uzluksizligini ta'minlash va kadrlar salohiyatini oshirish borasida keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, Prezident farmonlari va davlat dasturlari asosida hududlarda yangi oliy o'quv yurtlari, kasb-hunar maktablari, malaka oshirish markazlari tashkil etilmoqda. Biroq amaliyotda barcha hududlarda ta'lim sifati bir xil emasligi, iqtisodiyotning real sektorida malakali mutaxassislarga talab yuqoriligi kabi muammolar saqlanib qolmoqda.

Mazkur maqolada hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda uzluksiz ta'lim tizimi va kadrlar salohiyatining ahamiyati nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, ta'lim va mehnat bozori o'rtasidagi uzviylikni kuchaytirish, hududlarda kadrlar salohiyatini oshirish bo'yicha zaruriy yondashuvlar muhokama qilinadi.

Metodologiya. Mazkur tadqiqot metodologiyasi nazariy tahlil va mantiqiy yondashuvlarga asoslanadi. Bunda, avvalo, hududiy iqtisodiy barqarorlik tushunchasi, uning asosiy tarkibiy qismlari va unga ta'sir etuvchi omillar nazariy jihatdan ko'rib chiqildi. Shuningdek, uzluksiz ta'lim tizimi va kadrlar salohiyatining iqtisodiy rivojlanish bilan bog'liqligi mavjud ilmiy qarashlar asosida umumlashtirildi.

Tadqiqotning asosiy metodlaridan biri sifatida nazariy tahlil qo'llanilib, uzluksiz ta'lim va inson kapitali o'rtasidagi bog'liqlik, ularning iqtisodiy barqarorlikka ta'siri ilmiy adabiyotlarda mavjud yondashuvlar asosida izohlandi. Qiyosiy yondashuv yordamida esa, turli hududlarda ta'lim va kadrlar tayyorlash jarayonidagi umumiy xususiyatlar hamda tafovutlar ochib berildi. Bundan tashqari, mantiqiy tahlil usuli orqali ta'lim tizimi va mehnat bozori o'rtasidagi aloqadorlik nazariy jihatdan asoslandi. Shu asosda, hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ta'lim tizimining roli va kadrlar salohiyatining ahamiyatini ko'rsatishga e'tibor qaratildi[10].

Shunday qilib, tadqiqot metodologiyasi nazariy umumlashtirish va qiyosiy tahlilga asoslanib, uzluksiz ta'lim va kadrlar tayyorlashning hududiy iqtisodiy barqarorlikka ta'sirini ochib berishga yo'naltirildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda uzluksiz ta'lim va kadrlar salohiyati hal qiluvchi omil hisoblanadi. Avvalo, ta'lim tizimining uzluksizligi hududlarda inson kapitalining shakllanishini jadallashtirib, mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislar yetishib chiqishini ta'minlaydi.

Hududiy rivojlanish jarayonida kuzatilgan asosiy natija shundan iboratki, iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari bevosita ta'lim sifati va kadrlar malakasiga bog'liq. Yuqori malakali mutaxassislar yetishmovchiligi kuzatilayotgan hududlarda sanoat va xizmat ko'rsatish sohalarining rivoji sekinlashgan. Aksincha, ta'lim tizimiga faol investitsiya qilingan va kadrlar tayyorlashda innovatsion yondashuvlar qo'llanilgan hududlarda iqtisodiy barqarorlik nisbatan yuqori darajada ta'minlangan[9].

Shuningdek, natijalar hududlarda ta'lim va mehnat bozori o'rtasidagi uzviylik yetarlicha kuchli emasligini ko'rsatadi. Bu holat ayrim sohalarda mutaxassislar ortiqchaligiga, boshqa sohalarda esa yetishmovchilikka olib kelmoqda. Shu sababli, hududlarning barqaror rivojlanishi uchun uzluksiz ta'lim tizimi mehnat bozorining real ehtiyojlariga moslashtirilishi lozim. Yana bir muhim natija shundan iboratki, ta'lim

tizimida uzluksizlik tamoyilining samarali tatbiq etilishi nafaqat kadrlar tayyorlash sifatini oshiradi, balki hududiy tafovutlarni kamaytirishga ham xizmat qiladi. Bu esa mamlakatning umumiy iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Muhokama. Hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda uzluksiz ta'lim va kadrlar salohiyatining ahamiyatini chuqur tahlil qilar ekanmiz, bir necha muhim jihatlarga e'tibor qaratish lozim. Avvalo, mavjud ta'lim tizimida nazariy bilimlar ko'pincha amaliyot bilan to'liq bog'lanmayotgani kuzatiladi. Bu esa ishlab chiqarish jarayonida malakali mutaxassislar yetishmovchiligini keltirib chiqarmoqda. Hududlarda ayniqsa texnika va innovatsion sohalar bo'yicha tayyorlanayotgan kadrlar zamonaviy mehnat bozori talablariga moslashishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

Shuningdek, ta'lim sifati va hududiy iqtisodiy rivojlanish o'rtasida kuchli tafovut mavjud. Masalan, yirik shaharlarda joylashgan oliy o'quv yurtlarida malaka oshirish va yangi bilimlarni o'zlashtirish imkoniyatlari kengroq bo'lsa, chekka hududlarda bu jarayon sust kechmoqda. Natijada hududlar o'rtasida iqtisodiy rivojlanish darajasida ham farq kuzatiladi[8].

Yana bir muhim jihat shuki, kadrlar tayyorlash tizimi bilan mahalliy ishlab chiqarish tarmoqlari o'rtasidagi hamkorlik ko'pincha yetarli emas. Ta'lim muassasalari tomonidan berilayotgan kasbiy ko'nikmalar ishlab chiqarish korxonalarini ehtiyojiga mos kelmasa, hududiy iqtisodiyotda kadrlar resursidan to'liq foydalanilmaydi. Bu esa barqarorlikka to'sqinlik qiladi.

Shunday bo'lsa-da, so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy natijalar bermoqda. Jumladan, oliy ta'lim muassasalari bilan ishlab chiqarish korxonalarini o'rtasida dual ta'lim jarayonlari joriy qilinib, kasb-hunar maktablari faoliyati qayta tashkil etildi. Biroq bu jarayon hali boshlang'ich bosqichda bo'lib, tizimli yondashuv talab etadi. Umuman olganda, uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, kadrlar salohiyatini oshirish va bu jarayonni hududiy iqtisodiy siyosat bilan uyg'unlashtirish zarur. Ana shunda hududlarda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsion rivojlanishga erishish mumkin bo'ladi[7].

Xulosa. Yuqorida aytganimizdek, hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda uzluksiz ta'lim va kadrlar salohiyati hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy iqtisodiyotning raqobatbardoshligi bevosita inson kapitalining sifati va ta'lim tizimining uzluksizligiga bog'liq. Hududlarda ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirish, kadrlar tayyorlash jarayonini mehnat bozori ehtiyojlariga moslashtirish iqtisodiy barqarorlikning asosiy shartlaridan biridir[6].

Uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish, kasbiy ko'nikmalarni muntazam yangilab borish va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish hududiy taraqqiyot uchun zaruriy sharoit yaratadi. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari, mahalliy hokimiyat va ishlab chiqarish sektori o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash hamda resurslarni hududlar bo'yicha teng taqsimlash barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, uzluksiz ta'lim va kadrlar salohiyatini rivojlantirish bo'yicha tizimli siyosat yuritilsa, nafaqat hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovut kamayadi, balki mamlakatning umumiy iqtisodiy salohiyati ham sezilarli darajada oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori (2019-yil 8-oktabr). "Uzluksiz ta'lim tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
2. Karimov, F. (2020). Kadrlar salohiyatini oshirish va hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda uzluksiz ta'limning o'rni. O'zbekiston iqtisodiy axborotlari jurnali, (3), 55–62.
3. Rakhimova, M., & Abdurahmonov, I. (2021). The role of lifelong learning in regional development of Uzbekistan. *Central Asian Journal of Education and Innovation*, 2(4), 112–120.
4. OECD (2020). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. Paris: OECD Publishing.
5. Ismoilova Durдона G'Ulom Qizi (2024). TALABALARNI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYASIDA ABU HOMID G'AZZOLIY ASARLARINING TUTGAN O'RNI. *Research Focus*, 3 (12), 109-114. doi: 10.5281/zenodo.14532269
6. Shavkatovna, X. M. (2025). Pedagogik nazorat va baholash. *ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI*, 2(6), 124-126.
7. Shavkatovna, X. M., & Akbarovna, N. D. (2024). GENDER YONDASHUV ASOSIDA TALABA-QIZLARDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(35), 494-498.
8. Shavkatovna, X. M. (2024). GENDER TENGLIKNING HUQUQIY VA IJTIMOY ASOSLARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(35), 499-504.
9. Shavkatovna, X. M. (2024). GENDER YONDASHUV ASOSIDA TALABA-QIZLARDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH. *Research Focus*, 3(11), 124-128.
10. Shavkatovna, X. M., & Qizi, S. R. B. (2024). INKLYUZIV TA'LIM: GLOBAL TAJRIBA VA O'ZBEKISTON MODELII. *Research Focus*, 3(11), 117-123.